

С. В. Ковальська

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Н. В. Ільєва

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ

Відповідно до ч. 1 ст. 1 Закону України «Про нотаріат» «нотаріат в Україні - це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені законом, з метою надання їм юридичної вірогідності» [1, ст. 1]. Виходячи з цього, можна стверджувати, що нотаріус є гарантом законності

вчинених правочинів, а також дотримання прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, як учасників цивільного обороту.

Проблемами впровадження електронного нотаріату в Україні займаються такі науковці як: Н. Є. Блажівська, О. Ю. Кирилюк, О. М. Криштопа, В. М. Марченко, О. М. Оніщук, С. Я. Фурса, Є. І. Фурса та ін.

Нотаріальна палата України запровадила реформу, у якій визначила зміни в інституті нотаріату. Отже, згідно з концепцією реформи, органи нотаріату мають створити сприятливі умови для розвитку електронного нотаріату, а саме запровадження електронного реєстру вчинення нотаріальних дій та електронного нотаріального архіву. Введення електронних технологій є набагато зручнішим сьогодні, особливо у зв'язку з поширенням коронавірусної інфекції COVID-19 не тільки в Україні, але й у всьому світі. Тому питання створення електронного нотаріату є досить актуальним, і вимагає необхідної уваги.

Насамперед, запровадження електронного нотаріату є обов'язковим процесом для України, адже це явище існує вже в більшості країн латинського нотаріату і може значно полегшити роботу нотаріусів. По-перше, поліпшення якості нотаріальних дій відбудеться шляхом скорочення часу на вчинення дії та запобіганням підробки нотаріального документу. Як і будь-яка уповноважена державою особа, нотаріус має чітко дотримуватися строків вчинення нотаріальних дій. Однак через велику кількість звернень громадян, нотаріуси можуть суто фізично не встигати засвідчувати таку значну кількість правочинів, особливо коли нотаріус працює один, без помічника. Навіть в період пандемії нотаріуси мають продовжувати свою діяльність і вчиняти достатню кількість нотаріальних дій, які можуть бути життєво необхідними для людини. З початку розповсюдження коронавірусної інфекції, актуальним стало посвідчення заповітів, або вжиття інших заходів у сфері спадкового права. Тому введення Е-нотаріату може суттєво розвантажити діяльність нотаріусів.

По-друге, зменшиться кількість документів, які особа має подати для вчинення будь-якої нотаріальної дії та деякі нотаріальні процеси автоматизуються. І для того, щоб оновити нотаріальний процес і зробити його більш зручним, необхідно впровадити електронний реєстр нотаріальних дій, завдяки якому, у результаті синхронізації з іншими реєстрами, нотаріус зможе отримати інформацію з них в автоматичному режимі.

По-третє, щоб уникнути проблем в роботі архіву, слід запровадити електронний нотаріальний архів, оскільки головною проблемою в нотаріальному архіві є нестача вільного місця. Робітники державних нотаріальних архівів стверджують, що вільного місця залишилося близько 20% від загальної площі. І це навіть не зважаючи на те, що нотаріальні документи підлягають систематичному знищенню згідно з закінченням строку зберігання.

Крім цього, перевагою введення електронного нотаріату є засвідчення електронних правочинів. Згідно з ч. 1 ст. 205 Цивільного кодексу України (далі-ЦК), правочин може вчинятися усно або в письмовій (електронній формі). Разом з тим, відповідно до ч. 1 ст. 207 ЦК правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох

документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони [2, ст. 207]. Отже, законодавець дає можливість вчинення електронних правочинів, проте для цього необхідні певні засоби, запровадження яких і передбачає сучасне реформування нотаріату. А саме використання електронних засобів зв'язку та посвідчення договорів електронним підписом нотаріуса, коли сам договір буде укладено шляхом підписання електронними підписами сторін.

30 березня 2021 року Верховна Рада України прийняла Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» № 4355 про цифрові паспорти. Таким чином, Україна стала однією з перших країн в світі, в якій електронні паспорти в смартфоні прирівнюються до паперових документів. Цифрові паспорти можна буде пред'являти на території України для посвідчення особи і підтвердження громадянства, крім випадків перетину державного кордону, в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї. З 23 серпня 2021 року кожна організація буде приймати цифрові паспорти в додатку «Дія».

06 квітня 2021 року Південним міжрегіональним управлінням Міністерства юстиції м. Одеса підписано Меморандум з Комунальним підприємством «Бюро технічної інвентаризації» Одеської міської ради та Нотаріальної палати України в Одеській області щодо співпраці для розроблення і реалізації електронної взаємодії у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Відтепер нотаріуси мають можливість направити запит до Комунального підприємства «Бюро технічної інвентаризації» Одеської міської ради про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження, що виникли до 01.01.2013 року, та отримати відповідь в електронній формі. Запровадження електронного обміну, перш за все, знизить ризики підробки документів, не потребуватиме участі фізичних та юридичних осіб при отриманні такої інформації, що особливо актуально в умовах сучасної епідемічної ситуації, спричиненою коронавірусом.

Підсумовуючи вищезазначене, можна прийти до висновку, що введення електронного нотаріату є достатньо актуальним питанням і потребує якомога швидшого втілення у життя, адже головною метою електронного нотаріату є перетворення його на максимально доступний і зручний інститут. Але звісно ж, реформування будь-якого державного інституту потребує значних змін в законодавстві, тому законодавцю слід уважно розглянути це питання і внести зміни до деяких законів України, щоб запровадження системи електронного нотаріату відбулося у найближчий час.

Список використаної літератури

1. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12> (дата звернення: 26.03.2021).
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 26.03.2021).